

Fylkesplan for Hedmark

2009-2012 (20)

Vedtatt i Hedmark fylkesting
08.12.08

Forord

Hedmarksamfunnet påvirkes av flere tunge trender :

- Endringer i den demografiske utviklingen som tilsier at en stadig større andel av befolkningen blir eldre
- Den nye individualiseringen der individuell frihet er satt opp mot fellesskapet og det kollektive ansvar
- Teknologien som sprenger grenser og forandrer folks arbeids- og privatliv
- Den grenseløse økonomien der integrering av økonomiene skjer raskt og legger nye og viktige premisser for næringsliv og økonomisk styring
- Kompetanse og innovasjon som den fremste økonomiske kraft i arbeidslivet
- Miljø-og klimautfordringene som både er globale og lokale og påvirker lokalsamfunn, næringsliv og folk flest

Regionalt plan- og utviklingsarbeidet må ta inn over seg at dette er sterke drivkreftene i samfunnsutviklingen og at de byr på nye utfordringer. Fylkesplanarbeidet er en viktig regionalpolitisk plattform. Fylkesplan er et viktig og hensiktsmessig redskap for å utforme en felles og helhetlig regionalpolitikk for utviklingen i Hedmark. Planen har et langsiktig perspektiv (2020) og viser prioriterte politikkområder og hvordan vi sammen skal nå mål.

Fylkesplan for Hedmark 2009-2012 (20) er utformet med bred medvirkning fra fylkestinget, ungdommens fylkesting, regionrådene og andre regionale aktører. Det nedsatte arbeidsutvalget bestående regionale aktører har hatt et overordnet og koordinerende ansvar.

Fylkesrådet retter en varm takk til alle som har bidratt til å utvikle denne regionalpolitiske plattformen som fylkesplanen nå er.

Siv Tørudbakken
Fylkesrådsleder

Innholdsfortegnelse

I.	Innledning	side	3
II.	Visjon - hovedmål	side	5
II	Overgripende perspektiver	side	5
IV.	Politikk for Hedmark	side	12
	• Næringsutvikling, nyskaping og FoU	side	12
	• Kompetanse og livslang læring	side	13
	• Natur- og utmarksressurser	side	15
	• Senterstruktur og stedsutvikling	side	16
	• Kulturminner og kulturmiljøer	side	17
	• Samferdsel og infrastruktur	side	18
	• Kultur	side	20
	• Helse- og tannhelsetjenester	side	21
V.	Politikk for regionalt samarbeid	side	23
	• Østlandssamarbeidet	side	23
	• Innlandssamarbeidet	side	24
	• Fjellregionsamarbeidet	side	24
	• Sør-Trøndelagsamarbeidet	side	25
	• Grenseregionalsamarbeid med Sverige	side	27
VI.	Politikk for regionene i Hedmark	side	28
	• Glåmdalsregionen	side	28
	• Sør-Østerdalsregionen	side	29
	• Hamarregionen	side	30
	• Fjellregionen	side	31
VII.	Retningslinjer for regionalt- og kommunalt plan- og utv.-arbeid	side	33
Vedlegg.			
	Om den nye planloven og arbeidet med regional planstrategi	side	34

I. Innledning

Hvorfor lager vi fylkesplan

Fylkesplanarbeidet er en felles arena for planlegging under folkevalgt styring i fylkene. Fylkesplanens styrke og mulighet er avhengig av samarbeid mellom fylkeskommunen, regional stat, kommuner, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Fylkesplanen trekker opp de overordnede politiske prioriteringene og legger føringer for statens, fylkeskommunens og kommunenes virksomhet, herunder hvilke ulike typer virkemidler som skal brukes. Fylkesplanen er utformet på en slik måte at de ivaretar nasjonale mål og politikk samtidig som planen fastsetter mål og strategier for regionalpolitikken.

Det har vært et viktig mål å skape felles regional forståelse for fylkets utfordringer, og å etablere samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivå. Den politiske prosessen og forankringen skal sørge for at politikken gjennomføres i dialog, samarbeid og samordning mellom relevante aktører.

En bred og helhetlig regionalpolitikk

Fylkesplan for Hedmark 2009-2012 (20) er et politisk styringsdokument – en regionalpolitisk utviklingsplan. Den avklarer visjoner, politikkområder og hvordan vi sammen skal nå mål. Den er av langsiktig (12 år), strategisk karakter. Målet med fylkesplan er å utforme en bred og helhetlig regionalpolitikk for Hedmark, regionene i Hedmark og det regionale samarbeidet med andre fylker. Planen er et verktøy for å få større effekt ut av de økonomiske, administrative og kunnskapsmessige ressurser som finnes i fylket.

Regionalt utviklingsprogram er fylkesplanens handlingsprogram. Dette skal være et forpliktende program for gjennomføring av fylkesplanen. Programmet utvikles av regionalt partnerskap og vedtas i fylkestinget

Den utfordrende planleggingen

Utvikling, hverdagsliv og kommunikasjon skjer på tvers av administrative grenser. Mange aktører bryr seg fint lite om disse grensene. Næringslivet er opptatt av forholdet til kunder og leverandører, en arbeidstaker ser hvor det tilbys jobber. Høykompetent arbeidskraft trekkes mot konsentrasjoner av høykompetent næringsliv.

Informasjons- og kunnskapsflyt er i økende grad uavhengig av fysiske møtesteder og kjenner ingen grenser. Infrastruktur – veier, jernbane, flyplass, men også de usynlige informasjonstrukturene som overfører informasjon, lyd og bilde blir stadig viktigere i det moderne mobile samfunn.

Det romlige perspektivet innebærer at geografien ikke analyseres som faste regioner, men som et åpent rom med stadig færre grenser. De viktigste enhetene i dette rommet er konsentrasjoner av bosetting, handel, service og næringsliv, det vil si byer og tettsteder som er i samspill med omlandet. Hedmarks romlige perspektiver er mange. Det er imidlertid noen åpenbare forhold som faller en i øynene i "et åpent østnorsk rom". Fylkesplan for Hedmark 2009-2012 (20) forsøker å fange opp denne tenkningen. Politisk innsats er orientert i forhold til regionene i Hedmark, Hedmark og det regionale samarbeidet samt det internasjonale arbeidet. For å sikre kvalitet på alle områder er det viktig å ta brukere med i hele prosessen. Hedmark vil jobbe for å bli ledende på samarbeid med ulike råd og organisasjoner for mennesker med nedsatt funksjonsevne, etniske minoriteter og lignende. Dette gjelder alle saksområder.

Viktige drivkrefter i regional utvikling

Fylkesplan for Hedmark 2008-2012 (2020) utdyper tre hovedområder som er viktige drivkrefter i den regionale utviklingen. Fylkesrådet ønsker å understreke disse:

Miljø, klima og energiforsyning

Hedmark skal ha et samfunns- og næringsliv som aktivt møter utfordringer vi står overfor i klima- og energipolitikken og redusere utslipp av klimagasser. Det er et mål å øke andelen egenprodusert energi fra biobrensler som et bidrag til regional og lokal verdiskaping for å redusere tilførselen av karbon fra fossilt brensel til atmosfæren. Innlands-regionen skal satse stort på bioenergi basert på blant annet

landbrukets ressurser innen jord- og skogbruk. I Hedmark vil klima- og energipolitikken følges opp med regionale og lokale planer som gjør nærmere rede for fakta, mål, strategier og tiltak

Internasjonalt samarbeid og kunnskapsutvikling

Hedmark skal ha et samfunns- og næringsliv som aktivt møter utfordringer og muligheter en åpen verden byr på. Internasjonalt samarbeid styrker regional konkurransekraft og verdiskaping og bidrar til kunnskapsutvikling. Miljøene som deltar i internasjonalt samarbeid bidrar positivt til vekst og sysselsetting.

Internasjonalt miljøsamarbeid er en vesentlig forutsetning for å finne gode løsninger på globale miljøutfordringer. Å fremme en bærekraftig utvikling er et overordnet mål i for utvikling av Hedmarksamfunnet og deltakelse internasjonalt er en viktig dimensjon i dette arbeidet. Dessuten vil internasjonalt samarbeid fremme åpenhet og mangfold i Hedmark

Forskning og utvikling (FoU).

Forskning er en viktig bidragsyter til næringsutvikling og nye arbeidsplasser.

I Hedmark skal det skal legges til rette for at forskning skal bli drivkraft i regional utvikling – og en sentral stimuleringsfaktor for økt innovasjon og vekst.

Innlandet har forskningsmiljøer knyttet til høgskolene i Hedmark, Lillehammer og Gjøvik. Det er et mål å etablere Innlandsuniversitetet med søknad innen 1.1.2012.

Også innen næringslivet finner vi bedrifter som i utstrakt grad driver forskning der Bioforsk Øst og Østlandsforskning er Innlandets største – innen henholdsvis områdene landbruk og regionalt næringsliv og regional utvikling.

Innlandssamarbeidet - Hedmark og Oppland videreføres

Fylkestingene i begge fylker har vedtatt å utnytte den positive utviklingen som har skjedd i samarbeidet mellom Hedmark og Oppland gjennom Arena Innlandet. Samarbeidsprosjekter er iverksatt og innen viktige fagområder er det utviklet en verdifull dialog. En stor verdi ligger også i at i flere viktige samfunnsutfordringer er det utarbeidet felles strategier og politikk, blant annet innen fjellpolitikk og samferdsel. Fylkene har også klart å fremstå med en felles holdning overfor sentrale myndigheter i viktige saker for Innlandet.

Konklusjonen på disse erfaringene er at samarbeidet mellom de to fylkeskommunene skal bygge på gjensidig forpliktelse og god forankring i de to fylkestingene og styrkes og videreutvikles både faglig, administrativt og politisk

Den nye planloven og arbeidet med regional planstrategi

Regjeringen la 15.02.08 fram forslag om ny plandel av plan- og bygningsloven Ot.prp. nr 32 Lov om planlegging og byggesaksbehandling. Loven vil tre i kraft fra 1. juli 2009. Fylkestinget ser på fornyelse av planloven som et viktig verktøy for regional utvikling. Fylkestinget i Hedmark mener den nye planloven vil bidra til å fornye og styrke regional planlegging. Fylkestingets ambisjon er å følge opp nasjonale mål og nasjonal politikk i regional planlegging. Fylkestinget har valgt å prioritere rullering av Fylkesplan for Hedmark 2009-2012 (20) av hensyn til å ha et oppdatert styringsdokument for perioden 2009-2012. Fylkestinget ønsker imidlertid å starte arbeidet med regional planstrategi i 2009 når ny planlov er iverksatt.

II. Visjon og hovedmål

Visjon

Framtidstro og optimisme skal prege hele Hedmark

Hovedmål

Attraktive lokalsamfunn og nærmiljøer som skaper identitet, bo-, utdannings- og etableringslyst.

III. Overgripende perspektiver

Dette er perspektiver som skal være overgripende og førende for de regionalpolitiske innsatsområder som planen trekker opp.

Politikk for en bærekraftig utvikling.

Mål for 2012

Hedmark skal ha en bærekraftig samfunnsutvikling til beste for den enkelte og samfunnet, og som sikrer fremtidige generasjoners behov og valgmuligheter.

Utviklingen i Hedmark skal fremme balanse mellom økologiske, økonomiske, sosiale og kulturelle mål og verdier. Retningen på samfunnsutviklingen bestemmes av flere drivkrefter som befolkningsvekst, forbruksvekst og ny teknologi. Dette stiller nye krav til prioriteringer og handlekraft. Alle samfunnssektorer og aktører har et selvstendig ansvar for at miljøhensyn legges til grunn for sin virksomhet

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om:

- Å styre samfunnsutviklingen, politisk, teknologisk og økonomisk i en bærekraftig retning, og sikre en målrettet og mest mulig kostnadseffektiv miljøverninnsats på tvers av sektorene
- Å stimulere og tilrettelegge for bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre med økt fokus på *næringslivet og forbrukerne sin rolle og medvirkning* i arbeidet for en bærekraftig utvikling
- Å forvalte Hedmarks store naturressurser, jord, skog, utmark- og fjellområder på en bærekraftig måte slik at disse fornybare ressurser sikrer fremtidige generasjoners behov og valgmuligheter
- Å bevare det biologiske mangfoldet, redusere spredningen av helse- og miljøfarlige kjemikalier og redusere utslippene av klimagasser
- Stimulere og legge til rette for økologisk drift i landbruket
- Prioritering og oppfølging av *lokal Agenda 21* i kommunene som bidrag til bedret livskvalitet for befolkningen og en bærekraftig utvikling
- Å påvirke arbeidet for å utvikle mer miljøvennlig drivstoff enn tradisjonell bensin, diesel og olje

”Føre-var-prinsippet” blir en viktig strategi for hvordan dette kan skje:

- Vi må ikke overskride nivåene for kritiske belastninger av økosystemer (naturens tålegrense). Målene bør derfor settes slik at miljøskadelige utslipp eller inngrep ikke overstiger nivåer der belastningen på miljøet medfører skader på viktige deler av økosystemene
- Vi må være føre var. Sammenhengene i naturmiljøet og i økonomien er så kompliserte at det i praksis ikke er mulig å ha fullstendig kunnskap om alle virkninger. Prinsippet om å være føre var betyr at man utsetter naturinngrep og tiltak som kan ha skadelig miljøeffekter til man har nødvendig kunnskap om konsekvenser, fareforhold og skadevirkninger i videste forstand
- At innkjøp av transporttjenester også omfatter miljø- og klimakrav

Politikk for klima, energiforsyning

Mål for 2012

- **Hedmark skal ha et samfunns- og næringsliv som aktivt møter utfordringer vi står overfor i klima- og energipolitikken og redusere utslipp av klimagasser til en prosent over 1990-nivået**
- **Øke andelen egenprodusert energi fra biobrensler som et bidrag til regional og lokal verdiskaping for å redusere tilførselen av karbon fra fossilt brensel til atmosfæren**
- **Innlandet skal være blant landets ledende bioenergiregioner basert på blant annet landbrukets ressurser innen jord- og skogbruk**

Klimaproblemet er den største miljøutfordringen verden står overfor i dag. Menneskeskapte utslipp av klimagasser øker konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren, og bidrar til temperaturstigning, med påfølgende økning i havnivå, nedsmelting av isbreer og økt nedbør. De norske utslippene av klimagasser lå i 2005 nær 9 prosent over nivået i 1990, og utslippene er ventet å stige i årene framover. I henhold til Kyotoprotokollen er Norge i den første Kyoto-perioden (2008-2012) forpliktet til å begrense utslippene av klimagasser til i gjennomsnitt en prosent over 1990-nivå. Norske klimapolitiske mål er nedfelt i St.meld. nr. 34 (2006-2007) *Norsk klimapolitikk*. I Hedmark vil egen klima- og energiplan gjøre nærmere rede for fakta, mål, strategier og tiltak.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om

- Regionale og lokale klima- og energiplaner som utvikler mål og strategier og bidrar til felles innsats for å redusere utslipp av klimagasser, herunder å få landbruket med som aktør i planarbeidene
- Arealplanlegging og sektorovergrep som legger til rette for klimavennlige løsninger forhold til arealbruk, transport og stasjonær energibruk. Forslaget til ny plan- og bygningslov styrker kommunenes muligheter til å ta klimahensyn i arealplanleggingen
- At Hedmark skal ta sin andel av utfordringene for at Norge skal bli karbonnøytralt i 2030

Energibruk og energiforsyning

St.meld. nr. 34 (2006-2007) *Norsk klimapolitikk* ble lagt fram i juni 2007. Klimapolitikken krever vilje til internasjonale løsninger og endringer i nasjonal politikk I denne varsles det satsing på bioenergi som et viktig klimatiltak. Krav om og behov for kraftig reduksjon i utslipp av CO₂ har ført til stor interesse rundt bruk av bioenergi først og fremst til varmeproduksjon, men også innen biodrivstoff og produksjon av strøm. Bioenergisatsingen i Hedmark og Innlandet er inne i et svært positivt spor.

Eksempelvis er satsingene til Eidsiva (BioTerra) samt i Glåmdalsregionen med bl.a. Solør Bioenergi AS viktige.

Regionale og lokale myndigheter og næringsliv har handlingsrom, samt at den enkelte borger kan ta ansvar for sine valg som forbruker. Klimahensyn vil måtte implementeres innen alle politikkområder. Kommunene, fylkeskommunen, staten og private eiendomsforvaltere har allerede i dag muligheter til å påvirke energibruk og energiforsyning, både i egen drift og hos andre aktører. Utbyggingsmønster, valg av energiforsyning og utforming av den enkelte bolig er viktig for å redusere forbruket og minimalisere utslipp av klimagasser. Det er særlig tilrettelegging for utbygging av fjernvarme som gir utslippsreduksjoner fra stasjonær energibruk gjennom bruk av planverktøyet. En godt utbygd infrastruktur for varmedistribusjon er nødvendig for å kunne ta i bruk miljøvennlige energikilder. Ny plan- og bygningslov styrker kommunenes muligheter til å legge til rette for energiløsninger.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om

- En overgripende og tverrsektoriell klima- og energipolitikk som påvirker energiforsyning og energibruk med fokus på alternative energikilder og redusert forbruk
- Klima- og energifokus må inn i forhold til utbyggingspolitikk og transportbruk, avfallshåndtering, fornybar energi, krav til utbyggere om oppvarmingsløsninger, dialog med innbyggere og næringsliv m.m
- Kommunenes, fylkeskommunens og offentlige etaters egen virksomhet innrettes mer miljøvennlig i forhold til innkjøpspolitikk, energiøkonomisering, nye løsninger for oppvarming av boliger og næringsbygg, reiser/transport i egen virksomhet
- Næringslivet generelt og landbrukssektoren spesielt må gjennom FoU-arbeid fokusere på reduksjon av klimagasser. FoU-miljøenes kompetanse må involveres for å utvikle nye arbeidsmåter og ny teknologi
- En godt utbygd infrastruktur for varmedistribusjon prioriteres for å kunne ta i bruk miljøvennlige energikilder som bioenergi, avfall, spillvarme og varmepumper i energiforsyningen
- At all samfunnsplanlegging også må imøtekomme krav og forventninger som stilles til samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige hensyn

Politikk for internasjonalt samarbeid og kunnskapsutvikling

Mål for 2012.

- **Hedmark skal ha et samfunns- og næringsliv som aktivt møter utfordringer og muligheter en åpen verden byr på**
- **Internasjonalt samarbeid som styrker regional konkurransekraft og som er basert på en balansert økonomisk, sosial og miljømessig utvikling**
- **Internasjonalt samarbeid som beriker flerkulturelt fellesskap og mangfold i Hedmark**

Verdiskaping og utvikling gjennom internasjonalt samarbeid

Vi lever i en verden der samarbeid over landegrensener er nødvendig for å løse mange av de utfordringene vi står ovenfor. Realisering av regionens utviklingspotensial innebærer oppmerksomhet mot og kompetanse samt deltakelse i internasjonalt samarbeid og internasjonale nettverk. Internasjonalt samarbeid bidrar til at regionale målsettinger og oppgaver løses på en bedre måte. Et utadrettet næringsliv med evne til å tilpasse seg et internasjonalt marked er viktig for verdiskaping i Hedmark. Gjennom internasjonalt samarbeid får næringslivet og øvrige samfunnsaktører i Hedmark nye arenaer og erfaringer som danner grunnlag for innovasjon og utvikling.

Internasjonalt samarbeid fremmer åpenhet og mangfold

Internasjonalt samarbeid innebærer økt kulturkompetanse som er av stor betydning i et flerkulturelt samfunn. Samarbeid gjør at aktører fra Hedmark får innsikt i og forståelse for andre kulturer og

tenkemåter. Internasjonalt samarbeid bidrar til åpenhet og mangfold. Gjennom samarbeid og samhandling kan vi også bidra positivt til utvikling og stabilitet i våre samarbeidsregioner. I tillegg sikrer det stabilitet og vekst hos oss selv.

Internasjonalt samarbeid gir kompetanseløft

Internasjonalt samarbeid styrker miljøer i Hedmark gjennom kompetanseutvikling og kompetanseoverføring. Miljøene som deltar i internasjonalt samarbeid bidrar positivt til vekst og sysselsetting. Kompetanseutvikling og vekst for de unge i Hedmark får næring gjennom en aktiv holdning til det en åpen og internasjonalisert verden kan by på.

Internasjonalt miljøsamarbeid er nødvendig for å løse felles miljøutfordringer

Lokale miljøutfordringer kan ikke sees uavhengig av resten av verden. Internasjonalt miljøsamarbeid er en vesentlig forutsetning for å finne gode løsninger på globale miljøutfordringer. Å fremme en bærekraftig utvikling er et overordnet mål for utvikling av Hedmarksamfunnet og deltakelse internasjonalt er en viktig dimensjon i dette arbeidet.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om:

- Utnytte de mulighetene til internasjonal prosjektdeltakelse og samarbeid som ligger i EUs program for territoriell utvikling i Europa, EUs sektorprogrammer og i EØS-avtalens finansielle mekanisme
- Utvikle nye og ivareta eksisterende bilaterale avtaler og partnerskap med regioner og aktører i Europa. I denne sammenheng vil en videreutvikling av ARKO-samarbeidet være viktig bidrag
- Delta i relevante nasjonale og internasjonale organisasjoner for nettverksbygging, kunnskaps- og kompetanseutvikling
- Videreutvikle samarbeid med land og regioner i Sør, forankret i de kontakter som er etablert.
- Aktivt utnytte mulighetene for kompetanseløft og kulturforståelse som ligger i de internasjonale samarbeidsrelasjonene, samt innenfor utdanningsprogrammer og utvekslingsprogrammer for ungdom og personell
- Videreutvikle og styrke arbeidet med utveksling av lærlinger gjennom Internasjonalt servicekontor i samarbeid med Oppland fylkeskommune

Politikk for forskning og utvikling (FoU)

Mål for 2012

I Hedmarksamfunnet er forskning en drivkraft i regional utvikling - en svært sentral stimuleringsfaktor for økt innovasjon og en viktig bidragsyter til næringsutvikling og nye arbeidsplasser.

De nordiske landene har verdens mest konkurransedyktige økonomier, (*World Economic Forums rapport for 2006-2007*). Åpne samfunnsinstitusjoner og politisk engasjement kombinert med høy utdanning og fokus på teknologi og innovasjon, er en vellykket strategi for å opprettholde konkurranseevnen i små, høyt utviklede økonomier. Forskning er en svært sentral stimuleringsfaktor for økt innovasjon, og dermed for næringsutvikling og regional utvikling. God samhandling mellom forskningsmiljø, næringsliv og regionale myndigheter er derfor helt grunnleggende for knoppskyting i eksisterende næringsliv og for ny-etableringer. Innlandet har forskningsmiljøer knyttet til høgskolene i Hedmark, Lillehammer og Gjøvik. Det er et mål å etablere Innlandsuniversitetet med søknad innen 1.1.2012. Også innen næringslivet finner vi bedrifter som i utstrakt grad driver forskning, der Raufossindustrien, Bio-klynga i Hamar, bioforskning, bioenergi og trebearbeiding i Glåmdalen er vesentlige miljøer. Forskningsinstitusjonene Bioforsk Øst og Østlandsforskning er Innlandets største – innen henholdsvis områdene landbruk og regionalt næringsliv og regional forvaltning. Østlandsforskning er dessuten også et viktig bindeledd mellom regional forskning/utvikling og grunnforskningsmiljøene og de nasjonale/internasjonale FoU-miljøene.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om:

- Samhandling mellom politikk, næring og FoU. Det vil si å etablere enklere og tydeligere samhandlingsstrukturer og utvikle omforente strategier og samkjørte prioriteringer mellom aktørene.
- Regional utnyttelse av FoU-ressurser. Det vil si mer samarbeid mellom FoU-institusjonene og bedriftene, mellom FoU-institusjonene og de videregående skolene, samt at studentene knyttes nærmere til det regionale arbeidsmarkedet.
- Miljøene i Hamar, Lillehammer og Gjøvik er viktige drivkrefter i hele Innlandet: Det vil si styrket betydning som vertskap for de store FoU-institusjonene med ansvar for rammebetingelser og tjenesteyting, og som samarbeidspartner for omegnskommuner og region, offentlige etater og næringsliv.

Politikk for utvikling av god folkehelse

Mål for 2012

En befolkning som opplever livskvalitet og god helse gjennom en bevisst samfunnsutvikling.

Folkehelsen påvirkes av enkeltfaktorer som økonomi, utdanningsnivå og kompetanse, arbeidsliv, boforhold og sosial ulikhet. Identitet, medvirkning og tilhørighet til familie, venner og lokalsamfunn samt tilgang til kulturopplevelser, kulturminner og friluftsliv, har også betydning. Levevaner som kosthold, fysisk aktivitet, alkohol og tobakk påvirker folkehelsen. Med andre ord: Folkehelsen påvirkes av forhold som skapes og håndteres i alle samfunnssektorer. Det er en utfordring å skape høy bevissthet i ulike samfunnssektorer om hvilke forhold som påvirker folks helse. Det er nødvendig med et bevisst arbeid for å klargjøre sammenhenger slik at arbeidet kan tydeliggjøres og systematiseres.

Dette arbeidet ønskes prioritert i Folkehelsepartnerskapet som er allianse under oppbygging mellom kommuner, frivillige organisasjoner, fylkesmannen og fylkeskommunen. I Hedmark arbeider flere miljøer etter slagordet: **”Det skal være enkelt for alle å velge sunt”**. Dette er en strategi som bygger på kunnskap om at sosial ulikhet påvirker folkehelsen. Det satses derfor på å få fram ”friskfaktorer” på arenaer hvor folk flest ferdes. Å utvikle god folkehelse er ikke et anliggende alene for enkeltmenneskets selvdisiplin og mestring, men må møtes med universelle tiltak. Det er derfor et viktig overordnet tverrfaglig politikkområde. I Hedmark ønsker vi å følge opp Stortingsmelding nr 16 (2002/2003) «Resept for et sunnere Norge». Strategisk plan for folkehelsearbeidet i Hedmark følger fem hovedstrategier; Innenfor disse strategiene har folkehelsearbeidet særlig fokus på trygge lokalsamfunn, arbeidsliv, sosial ulikhet, barn og ungdom samt eldre. Høgskolen i Hedmark satser på folkehelse relaterte utdanninger ved Campus Elverum som også understøtter denne tenkningen.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om:

- Å utvikle lokalsamfunn som investerer i ”friskfaktorer” og ser folkehelse i et helhetlig og langsiktig perspektiv
- Implementere folkehelseperspektivet i kommunale og regionale planprosesser.
- Å utvikle og formidle kunnskap om forhold som påvirker folkehelsen positivt og negativt
- Sosial ulikhet - og hvordan dette påvirker folkehelsen
- Å bygge sektorovergripende allianser med andre myndigheter, frivillige organisasjoner og andre for å etablere og drifte nettverk og arenaer slik at en legger grunnlaget for en god folkehelse gjennom dette
- Å skape gode forutsetninger for at enkeltmennesket kan ta ansvar for egen helse
- At økende vold, både hjemme og ute, påvirker folkehelsen

Politikk for kulturelt mangfold og likestilling.

Mål 2012.

- **Et Hedmarkssamfunn der alle uansett bakgrunn har like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser**

Kulturelt mangfold, kjønn og likestilling

Mangfolds-, kjønns- og likestillingspolitikken berører alle samfunnsområder. Det er en stor utfordring å styrke tverrfagligheten i arbeidet for å fremme likestilling, mangfold og menneskerettigheter uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn, funksjonshemming m.v. Mangfolds-, kjønns- og likestillingsperspektivet skal styrke og tilføre nye perspektiver til utvikling av Hedmark, og slik bidra til å øke innbyggernes livskvalitet. Kulturelt mangfoldet i arbeids-, organisasjons- og samfunnsliv skal styrkes. I Hedmark har vi et særlig ansvar for sør-samisk kultur og næringsliv, skogfinne-kulturen og Romani-kulturen.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om

- Å utvikle lokalsamfunn som fremmer, trygghet, trivsel og toleranse og stimulerer til deltakelse for alle
- Å øke fokus på det kjønnsdelte utdannings- og arbeidsmarkedet og iverksette tiltak
- Å tilrettelegge for økt tverrfaglig samarbeid som stimulerer likestilling og kulturelt mangfold
- Å øke innvolvingen og samarbeidet med frivillige organisasjoner, innvandrerråd og andre.
- Å ha et særlig fokus på
 - Urbefolkningen i Hedmark (Sør-samene)
 - Nasjonale minoriteter
 - Innvandrer-befolkningen

Politikk for universell utforming.

Mål 2012.

- **Et Hedmarkssamfunn som er tilgjengelig og har en utformings hvor alle kan utfolde seg og oppleve livskvalitet.**

Universell utforming

Prinsippet om samfunnsmessig likestilling og universell utforming skal ha framtreddende plass i all planlegging og samfunnsutvikling i Hedmarks-samfunnet. Prinsippet om universell utforming er foreslått tatt inn som særskilt grunnhensyn i planlovens formålsbestemmelse. Forskriftshjemplene i loven skal åpne for dynamisk angivelse av tekniske krav basert på den til enhver tid gjeldende kunnskap om materialer og løsninger.

Universell utforming må følges opp på alle samfunnsområder fra planlegging til praktiske prosjekter og tiltak. I ny i plan- og bygningslov finner vi krav om universell utforming for både nye og

eksisterende bygg, anlegg og uteområder. Ny planlov tydeliggjør også krav til arbeidsorganisering i forhold til å ivareta hensyn til universell utforming, blant annet tydeliggjøres ansvarsfordelingen i byggesaken, økt bruk av uavhengig kontroll og skjerping av kommunalt tilsyn og lovens håndhevingsbestemmelser. Et aktivt forhold til dette virkemiddelsettet, særlig fra kommunenes side er nødvendig for raskt å kunne oppnå gode resultater innenfor dette området.

Oppland og Hedmark har i fellesskap meldt interesse om å få være med i pilotfylkesatsing i forbindelse med ny nasjonal handlingsplan for universell utforming. Satsingen er flerårig, med oppstart i 2009. Oppland og Hedmark ønsker en felles satsing på dette området blant annet fordi kommunene Gjøvik, Vestre Toten, Eidskog og Kongsvinger har et godt samarbeid som pilotkommuner. Pilotsatsingen skal bringe disse erfaringene videre til de andre kommunene i fylkene. Oppland og Hedmark samarbeider tett om mange oppgaver innen samferdsel, kompetanse og fysisk planlegging, og universell utforming er ett perspektiv som skal være integrert i disse fellesområdene.

Fylkeskommunen, fylkesmannen og de fylkeskommunale rådene for likestilling av funksjonshemmede stiller seg bak ønsket om en felles satsing. Både offentlig, privat og frivilling sektor vil bli engasjert i det videre arbeidet - hvis Miljøverndepartementet velger ut våre to innlandsfylker i satsingen. Pilotsatsingen er ledd i regjeringens nye handlingsplan for universell utforming og oppfølging av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Målet er å bygge ned samfunnsskapt barrierer for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om

- Å legge universell utforming og tilgjengelighet til grunn for all planlegging og utvikling Hedmark.
- Kunnskapsoppbygging om hva universell utforming innebærer og hva tilgjengelighet for alle betyr både i planlegging, utforming av de fysiske omgivelsene i lokalmiljøet og gjennom praktiske tiltak.

Politikk for å ivareta barn og unges interesser

Mål for 2012

Å sikre barn og unges utvikling, læring og deltakelse i lokalsamfunnet

FNs konvensjon om barnets rettigheter og rikspolitiske retningslinjer, slår fast prinsippet om barns og ungdoms rett til å si sin mening og til å bli hørt. Hensyn til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene er også tatt inn i den nye planlovens formålsparagraf.

Det er først og fremst i kommunene at barn og ungdom har mulighet til å påvirke sin egen hverdag og framtid gjennom deltakelse og innflytelse i plan- og beslutningsprosesser. En gjennomgående satsing på å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår er investeringer for framtida og nødvendig for at det skal være attraktivt å bosette seg og arbeide i fylket. I denne sammenhengen kan lokalkirkene være egnede arenaer for tilhørighet, identitetsskaping og samlingspunkt.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på høy bevissthet om

- Å sikre gode fysiske miljøer for barn og ungdom, herunder trafikksikker ferdsel
- Aktiv medvirkning fra barn og unge i samfunnsutviklingen bla. gjennom egne rådsorgan både i skolen, kommunene og fylkeskommunen
- Helhetlig og samordnet innsats om det 13-årig skoleløpet
- Allsidig fritidstilbud til barn og ungdom som stimulerer identitet, tilhørighet og helse
- Å satse på entreprenørskap blant barn og unge

IV. Politikk for Hedmark

NÆRINGSUTVIKLING, NYSKAPING OG FoU

Dynamiske og levedyktige regioner

Kompetanse er en grunnleggende forutsetning for utvikling av dynamiske (robuste) og levedyktige regioner med et allsidig samfunns- og næringsliv. Hedmark skal være et fylke hvor mennesker med pågangsmot og skaperevne har gode muligheter for å utvikle lønnsom virksomhet. Næringspolitikken skal tilrettelegge for utvikling og økt verdiskaping i hele fylket, basert på regionale muligheter og fortrinn. Med bakgrunn i landbrukets betydning for næringsutvikling og bosetting i alle kommunene i Hedmark, er en satsing på landbruket viktig for alle miljøer. Dette er også viktig for å ta vare og videreutvikle de gode faglige miljøene innen landbruk, videreforedling og produksjon av landbruksprodukter. Spesielt innen avl/gener er det et sterkt klyngemiljø som også er på topp i internasjonal sammenheng. Dette må videreutvikles.

Dynamiske regioner kjennetegnes ved å være lærende og innovative. Behovet for omstilling og nyskaping i næringslivet i Hedmark og Innlandet er økende ikke minst som følge av globalisering og relativt stor andel av sysselsatte i næringer som viser en nedadgående utvikling. Forskning og utvikling (FoU), herunder grunnforskning og anvendt forskning, er en av de viktigste kildene til innovasjon og langsiktig vekst. Forskning er også viktig for kvaliteten i høyere utdanning og for å heve kunnskapsnivået i befolkningen. En sterk satsing på FoU med utgangspunkt i næringslivets utfordringer og muligheter er viktig for å styrke omstillings- og nyskapingsevnen i ulike sektorer.

Næringsutvikling og satsing i etablerte miljøer vil gi grunnlag for vekst, nyskaping og bedre resultater. For å styrke regionenes konkurransekraft og bidra til verdiskaping er det viktig å støtte opp under de store industri – og kompetansemiljøer i Hedmark.

Nyskaping er sentralt element i utviklingen. Nyskaping, både i næringslivet, i forskningsmiljøer og i offentlig virksomhet, springer ut av den enkeltes kompetanse. For å få tilgang til denne kunnskapen har bedrifter behov for et tettere samspill med universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Kompetanseutvikling i et lokalt og regionalt utviklingsperspektiv tilsier at det må til et samarbeid mellom de ulike aktørene. Å utvikle en samlet utdannings-, kompetanse- og utviklingspolitikk for Hedmark er en stor utfordring – men vil kunne bidra til å sette søkelys på fylkets kompetansebehov for å oppnå innovasjon og vekst.

Fylkeskommunen har en sentral rolle som koordinator og aktør i det regionale utviklingsarbeidet. Etablering av kompetanse- og utviklingsfondet med tanke på etableringen av Innlandsuniversitetet er ett av flere viktige tiltak. Fylkeskommunens eierskap og lederskap i VRI for Innlandet (Virkemidler for Regional Innovasjon) er et annet viktig tiltak.

Forskning og utvikling

Forskning og utvikling (FoU), grunnforskning og anvendt forskning, er en av de viktigste kildene til innovasjon og langsiktig vekst. Forskning er også viktig for kvaliteten i høyere utdanning og for å heve kunnskapsnivå i befolkningen.

Mål for 2012

- **Det skal være økt innovasjonsevne og lønnsomhet i næringslivet i Hedmark**
- **Etableringsfrekvensen i Hedmark er økt, og er på nivå med landsgjennomsnittet**
- **Andelen av arbeidsstokken i Hedmark med høyere utdanning er på nivå med landsgjennomsnittet**

Veivalg

- Forskning skal være grunnlag for kunnskapsspredning, kompetanseheving og innovasjon i næringslivet i Hedmark. De nye regionale forskningsfondene vil bli en ny finansieringskilde for å få til dette
- Det skal satses på innovasjonssystemet i fylket med næringshager, kunnskapspark og inkubatorer i tråd med Innovasjonsplan for Hedmark. Virkemiddelapparatet skal styrkes gjennom samarbeidsprosjektet ”Kommunens rolle i lokalt næringsutviklingsarbeid”
- Eksisterende og potensielle etablerere skal ha styrket kompetanse og nettverk som grunnlag for en lønnsom etablering
- Økt innsats for å etablere og gjennomføre tiltak som styrker de eksisterende konkurransedyktige næringsmiljøene i Hedmark. Det legges særlig vekt på utvikling innen tre- og næringsmiddelindustri, bioteknologi, landbruk og reiseliv. Følgende strategiplaner skal ligge til grunn for arbeidet:
 - Fylkesdelplan for reiseliv 2005 – 2008 (10)
 - Strategiplan for jordbruk i Hedmark 2006-2010 og Strategi for landbruksrelatert næringsutvikling i Hedmark 2007-2009
 - Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008-2011
 - Innlandet 2010 med oppdatering og ajourføring
 For andre næringer har en følgende veivalg:
 - Utvikle Hamarregionen til et kraftsenter for anvendt bioteknologi
 - Videreutvikle Innlandet som den ledende bioenergiregionen i landet
- Vekstpotensialet innen kultur- og opplevelsesnæringene skal utnyttes
- Økt innsats og tilrettelegging for næringsutvikling og nyskaping innenfor sørsamisk tamreindrift.

KOMPETANSE OG LIVSLANG LÆRING

Videregående opplæring

Den er en stor utfordring for Hedmark å videreutvikle en sterk kultur for læring som gir motivasjon til opplæring og fullføring av utdanning. Et høyt utdanningsnivå i befolkningen gir det beste grunnlaget for næringsutvikling og bosetting. For fylkeskommunen er det viktig å ha et videregående opplæringstilbud som er bredt og attraktivt og har fokus på tilpasset opplæring og arbeidsformer som er varierte og motiverende.

Utdanningsinstitusjonene på videregående nivå og lærebedrifter skal videreutvikles til å bli kompetansemiljøer som er en drivkraft for regional utvikling og livskvalitet i fylket. God rådgivningstjeneste i grunnskolen er et viktig bidrag for å lykkes med dette.

Livslang læring og nyskaping

Kompetanse har stor egenverdi for den enkelte. De videregående skolene og Høgskolen i Hedmark er viktige aktører som bidrar til kompetanseutvikling hos enkeltmennesket, i næringsliv og i offentlig virksomhet. For å heve utdanningsnivået i befolkningen og for å gi næringslivet høyt kvalifisert arbeidskraft er det viktig å gi tilbud om opplæring til den enkelte gjennom hele livet. Tilbudene må være i samsvar med den enkeltes ønsker og næringslivets behov, og de må utvikles i samarbeid mellom grunnskole, videregående skole, høgskolene, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Det er behov for nytenking og videreutvikling i forhold til lærings- og arbeidsmetoder. Det trengs behovsorienterte og tilrettelagte opplærings- og utdanningstilbud til innbyggere og arbeidsliv. En stor utfordring er å koordinere kunnskap og ressurser. Kommunene, fylkeskommunen og andre samarbeidspartnere må samordne sin innsats for å utvikle og støtte enkeltpersoner, samfunns- og næringsliv i Hedmark. Tilgang til høyt kvalifisert arbeidskraft er viktig for utvikling av Hedmarks nærings- og samfunnsliv i framtiden.

Innlandsuniversitetet

Et framtidig Innlandsuniversitet skal bli en moderne nettverksinstitusjon som tilbyr et nært og kompetent lærings- og studentmiljø. Et nettverks-universitetsmiljø i Innlandet er nødvendig for å sikre faglige og konkurransedyktige studietilbud slik at Innlandet styrke seg som attraktivt område for bosetting og sysselsetting. Høgskolen i Hedmark utgjør om lag 50 % av det planlagte Innlandsuniversitetet, og vil bidra med fire av seks campus. Her vil ny kunnskap bli skapt i dialog mellom studenter, fagmiljø og nærings- og samfunnsliv. Samtidig vil det være behov for å opprettholde et desentralisert høgskoletilbud som sikrer et bredt utdanningstilbud i hele fylket.

Mål for 2012

- **Opplærings- og utdanningstilbudet i Hedmark er attraktivt, kvalitetsmessig godt og variert, tilgjengelig for alle uavhengig av bosted, alder, kjønn, funksjonsevne og kulturell bakgrunn**
- **Utdanningsnivået i Hedmarks befolkning tilfredsstillende arbeidslivets behov for godt kvalifisert arbeidskraft, gir grunnlag for nyskaping og utvikling i arbeidslivets organisasjoner - i tillegg til livskvalitet for den enkelte**
- **Utdanningsinstitusjonene i Hedmark er profilerte og konkurransedyktige kompetanseinstitusjoner som forsyner næringsliv, offentlig virksomhet og øvrig samfunnsliv med kompetanse som bidrar til utvikling og nyskaping**

Veivalg

Opplæring og utdanning

- Sikre et attraktivt, godt kvalitetsmessig og variert opplæringstilbud uavhengig av bosted, alder, kjønn, funksjonsevne og kulturell bakgrunn.
- Tilrettelegge og motivere alle elever og lærlinger til å fullføre den 13-årige grunnopplæring i skole og bedrift
- Legge til rette for at eleven/lærlingen opplever helhet og sammenheng i det fireårige yrkesfaglige løpet
- Legge til rette for nærmere samarbeid mellom de ulike skoleeiere i grunnopplæringen.
- Videreutvikle kvalitetssystemet for videregående opplæring
- Videreutvikle kvaliteten innen karriereveiledning for utdanningssøkere
- Motivere mennesker med ulike forutsetninger til å ta ansvar for egen utvikling og læring gjennom hele livet
- Motivere offentlige og private virksomheter til å bidra til kompetansehevingen ved å ta inn lærlinger
- Sette fokus på kompetansebehovene på arbeidsplassen – også for de ansattes videre karriere.
- Videreutvikle metodikk for kompetanseutvikling og omstilling i private og offentlige virksomheter

Institusjonsutvikling

- Stimulere våre utdanningsinstitusjoner og lærebedrifter til internasjonalt samarbeid
- Utvikle et framtidig Innlandsuniversitet i nært samarbeid mellom de aktuelle institusjoner, fylkeskommuner, regioner og nærings- og samfunnsliv i Innlandet. Dette må skje innenfor en tidsramme som viser at prosjektet er gjennomførbart.
- Videreutvikle det desentraliserte høgskoletilbudet i fylket
- Videreutvikle metodikk for kompetanseutvikling og omstilling i private og offentlige virksomheter.
- Bygge opp gode og fleksible læringsarenaer og opplæringstilbud.
- Stimulere til samarbeid mellom næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

NATUR- OG UTMARKSRESSURSER

I europeisk perspektiv er disse ressursene enda mer verdifulle enn de synes for oss. Det kreves en bevisst holdning til bruk og vern for å ta vare på produktive jordbruksarealer, fjell- og skogsområder, vann og vassdrag, dyre- og planteliv. Utfordringen er å utnytte og videreutvikle våre naturgitte fortrinn i tråd med nåtidens krav gjennom kompetanse og nytenkning. Hedmarks natur- og utmarksressurser opprettholder det biologiske mangfold og gir grunnlag for livskvalitet, utfoldelse og næringsutvikling. Hedmarksamfunnet skal ha en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at framtidige generasjoner skal få dekket sine behov. Private og offentlige aktører må se sitt ansvar i forhold til å skape en bærekraftig utvikling der det blir tatt hensyn til biologisk mangfold, energiøkonomisering, verneinteresser og forurensing. Høgskolen i Hedmark har, i samhandling med relevante miljøer nasjonalt og internasjonalt, en særlig rolle som kunnskapsprodusent og kompetansebase for disse hensynene. En utvikling som ivaretar alles interesser krever vilje til nytenkning og omstilling samtidig som det krever samspill mellom lokale, regionale og sentrale interesser og myndigheter. Hedmark har sitt særpreg i en desentralisert bosetting der menneskene lever nær naturen og nyttiggjør seg naturressursene i næring og friluftsliv. Denne nærheten gir kunnskap om og forståelse for en bærekraftig utvikling.

Hedmark har store verdier knyttet til vassdrag og energiproduksjon. Disse verdiene må ivaretas og forvaltes til beste for befolkningen gjennom offentlig eierskap. Det vises til kapitlet om næringsutvikling, nyskaping og FoU.

Mål for 2012:

Bærekraftig bruk av natur- og utmarksressursene som grunnlag for biologisk mangfold, økt verdiskaping, lokal tilhørighet og trivsel.

Veivalg

- Legge til rette for bruk og vern av de store fjellområdene gjennom oppfølging og revisjon av fylkesdelplanene for Rondane og Dovrefjellområdet, samt utarbeiding av ny fylkesdelplan for Sølknkletten, i forbindelse med arbeidet med de nasjonale villreinområdene.
- Legge til rette for bruk og vern av vann og vassdrag og vassdragsnære arealer gjennom oppfølging av fylkesdelplanene for Glomma og Femund-/Trysilvassdraget, gjennom støtteordningen fylkeskommunale vassdragsmidler. Mjøsa og andre vassdrag må også kunne følges opp gjennom denne ordningen. Det må også bidra til den generelle implementeringen av EUs vanddirektiv gjennom arbeidet i Vannregion Glomma/Indre Oslofjord.
- Bidra til en god og sikker vannforsyning gjennom oppfølgingen av det fylkeskommunale ansvaret for vannforsyningen i fylket. Dette innebærer bl.a. at fylkeskommunen yter årlig støtte til vannforsyningstiltak gjennom regionale tilskuddsmidler.
- Bidra til en forsvarlig rovviltforvaltning som sikrer dyrevernet og utnyttelse av utmarksressursene
- Legge til rette for at berørte myndigheter og interesser blir hørt i saker som er relevante, eksempelvis Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark

SENTERSTRUKTUR OG STEDSUTVIKLING

Senterstruktur

En bærekraftig utvikling av Østlandsregionen og Hedmark vil være avhengig av et positivt samspill mellom byene og deres omland, og mellom de ulike byregionene i landsdelen og fylket. Dette innebærer at Hedmark må gjøre seg attraktiv som alternativ til Osloregionen. I Østlandssamarbeidet kalles dette en flerkjernestruktur i byutviklingen, for å få en mer balansert vekst på Østlandet. En entydig senterstruktur fremmer målrettet utvikling av kommunikasjoner, servicetilbud og kommunale investeringer.

Regionale sentre (Kongsvinger, Hamar, Elverum og Tynset) og kommunesentre har ulike funksjoner i senterstrukturen i forhold til service, næringsutvikling og kulturtilbud.

Stedsutvikling

For å motvirke fraflytting og stimulere tilflytting, er det behov for å utvikle miljøvennlige og attraktive byer, tettsteder og lokalsamfunn som grunnlag for næringsutvikling, kultur og sosialt liv.

Stedsutvikling må tuftes på naturgitte og menneskeskapte kvaliteter og særpreg. Utvikling må skapes gjennom mobilisering og samhandling mellom ulike offentlige aktører, næringsliv og lokalbefolkning. Småsamfunnsatsing omfattes også som en del av stedsutviklingsarbeidet.

Synlige fysiske resultater, i form av estetisk og funksjonell opprusting av sentrale uterom, gater og bygningsmiljøer, er viktige incitament i arbeidet.

I gjennomføringen av ny planlov, herunder å avløse forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre, vil det utvikles strategier hvor senterstruktur og stedsutvikling er sentrale elementer med de veivalg som beskrives her.

Mål for 2012

- **En bærekraftig og funksjonell senterstruktur i fylket med basis i fylkets region- og kommunesentre**
- **Miljøvennlige og attraktive byer, tettsteder og nærmiljøer med gode kommunikasjoner, stabil bosetting, levedyktig næringsliv og sterk stedsidentitet**

Veivalg

Senterstruktur

- Å videreutvikle senterstrukturen i Hedmark skal ta utgangspunkt i eksisterende by- og tettstedsdannelser med vekt på helhetlig samfunnsplanlegging hvor helse, miljø og sikkerhet er sentrale elementer for bolyst og næringsutvikling
- Å utvikle aksene Elverum - Hamar med sikte på å bedre kommunikasjonene
- Å utvikle et positivt samspill mellom regionsentrene og deres omland og regionsentrene imellom. Dette er særlig relevant for regionsentre som Tynset og Røros, slik at det utvikles supplerende service-, opplevelses og infrastrukturtilbud i en region med store avstander til større byer
- Å styrke fylkets byer og tettsteder så de kan tilby et bredt spekter av handel, kultur, offentlig og privat service.
- Å utnytte eksisterende næringsarealer effektivt, og utvikle «næringsklynger» med særpreg og fortrinn.

Stedsutvikling

- Samhandlingsprosesser for helhetlig og lokalt forankret stedsutviklingsarbeid i kommunene.
- Målrettet arbeid for å sikre kulturlandskap, vann/vassdrag, bygninger og andre kulturminner som ressurser i stedsutviklingsarbeidet
- Bred mobilisering av lokale krefter med aktiv deltakelse fra næringslivet og befolkningen for å styrke identitet og framtidstro

- Aktiv tilrettelegging for medvirkning fra barn og ungdom i forming av sitt lokalmiljø
- Bidrag til estetisk og funksjonell opprusting av stedene gjennom samordning av ressurser
- Videre drift og vedlikehold av en funksjonsdyktig regional ressursgruppe for stedsutvikling som bistår kommunene med kompetanseutvikling, konkretisering og gjennomføring av tiltak og synliggjøringen av arbeidet.

KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

Kulturarven skal være en ressurs for kunnskap, opplevelse og utvikling i Hedmark.

Visjonen om å gjøre Hedmarks kulturarv til en levende og meningsfylt del av framtida skal konkret følges opp gjennom å satse på bevaring, verdiskaping, kulturarvsbasert næringsutvikling og kompetanseheving.

Spesielle områder for Hedmark er bl.a. bygdeborger, middelaldekaupanger, festnings- og forsvarshistorie, vår rike og særegne bygningsarv, minoriteter, jernbane-, gruve- og industrihistorie, vassdrag, veier og leder, historiske hageanlegg, om lag 100 kirkebygg, hvorav flere er middelalderkirker.

Vern gjennom bruk, verdiskaping, kulturarvsbasert næringsutvikling, stedsutvikling samt satsing på etnisk mangfold er viktige politikkområder for fylkeskommunen i årene som kommer. Denne satsingen konkretiseres bl.a. gjennom verdiskapingsprogrammer på Finnskogen og i Stange vestbygd, og vil bli ytterligere fokusert gjennom utvidelsen av verdensarv Røros til også å gjelde store områder i Hedmark. (Røros bergstad og circumferensen.) Fylket har særegne og godt bevarte kulturlandskap, der ett er foreslått prioritert, og flere er aktuelle i det nasjonale prosjektet for verdifulle jordbrukslandskap. Den skogfinske kulturen skal prioriteres bla. gjennom et interregprosjekt sammen med Värmland, Dalarna og berørte kommuner.

Mål for 2012

- **Å sikre mangfold og særpreg i Hedmarks kulturminner og kulturmiljøer, sikre minner og områder av nasjonal og regional verdi, styrke sosial og kulturell tilhørighet og utvikling.**
- **Å sikre grunnlag for vern og utvikling gjennom brede samarbeidsprosesser.**

Veivalg

Aktiv bruk av fylkesdelplan ”Kulturminner for Hedmarks framtid” gjennom:

- Å øke satsingen på informasjon, registreringer, forskning, tilrettelegging og formidling.
- Å utarbeide verne- og utviklingsplaner på kommune- og fylkesplannivå
- Å anvende den nye plan- og bygningsloven aktivt i plan- og byggesaksbehandlingen
- Å stimulere til større lokal satsing på kulturminner og kulturmiljøer gjennom verdiskaping, vern og bruk
- Å forbedre kulturminneregistrene, og gjøre dem mer brukervennlige
- Å sikre at kulturminnene får en sentral plass i stedsutvikling og lokal planlegging
- Å styrke og utvikle det tverrsektorielle samarbeidet om kulturminnevern
- Å styrke kommunenes og fylkeskommunens rolle som utviklingsaktør på kulturminneområdet, og museenes rolle som kunnskapsinstitusjoner og formidlere
- Bidra til å videreutvikle Pilegrimsledene gjennom fylket

SAMFERDSEL OG INFRASTRUKTUR

Mål for 2012:

En effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som sikrer næringslivets og befolkningens behov for transport og kommunikasjon

Det er en utfordring å utvikle en effektiv infrastruktur, slik at nærheten til Gardermoen og hovedstadsregionen kan utnyttes. Med sin unike beliggenhet i forhold til landets hovedflyplass har store deler av Hedmark et fortrinn som kan utnyttes både i forhold til næringsutvikling og bosetting. Gode kommunikasjoner er viktig både for næringslivet og for den enkelte innbygger. Og det må arbeides for å fremme langsiktige løsninger som sikrer effektiv transport og økt sikkerhet slik at ulykkestallene reduseres. Lokalt og regionalt er det viktig å begrense transportbehov og omfang, fremme kollektivtransport og etablere funksjonelle trafikknutepunkt/ skysstasjoner.

Kollektivtrafikk

For å møte miljøutfordringene og redusere omfanget av trafikkulykker er det ønskelig å øke den kollektive transportandelen. Hedmark kan, sammen med andre fylker og aktører, ta initiativ til at offentlige transporttjenester gjøres meget rimeligere for brukerne ved at staten tar et større økonomisk ansvar. På denne måten kan en verne miljø og sikre klimamål. Det har også blitt nye utfordringer for flere grupper for å kjøpe billetter. Dette kan også redusere bruken av kollektivtrafikken.

Kollektivtrafikken må organiseres slik at overgang mellom ulike transportmidler blir enklest mulig. Vedtatt Kollektivtransportplan for Hedmark 2007-2010 og Kollektivtransport – strategi for Mjøsregionen 2007-2010 er plandokument som angir ønsket strategi for utvikling av kollektivtrafikken i Hedmark. Som oppfølging av strategiplanene utarbeides det nå i samarbeid med Oppland fylkeskommune et plandokument Mjøsnett 2012 som angir prinsippene for utforming av kollektivtrafikk og tilhørende infrasdrukturtiltak i Mjøsregionen. Utover dette utformer Hedmark Trafikk FKF tiltaksplan som omhandler kollektivtrafikkbetjening i hele fylket. Dessuten er det igangsatt en eget prosjekt Kollektivtrafikk i distriktene i Østerdalen som skal søke å samordne all offentlig betalt trafikk på en rasjonell og hensiktsmessig måte.

Mål for 2012

Økt kollektiv transportandel på strekninger hvor privat biltrafikk og kollektivtransport konkurrerer

Veivalg.

- Å iverksette tiltak som er vedtatt i Kollektivtransportplan for Hedmark 2007-2010 og Kollektivtransportstrategi for Mjøsregionen 2007-2010 og det innebærer bl.a.:
 - Miljøvennlig areal- og transportplanlegging
 - Knutepunkttenking og fortetting nær knutepunktene
 - Bedre kollektivtilbud med kortere kjøretid, bedre tilgjengelighet, bedre komfort og økt sikkerhet
 - Å påvirke til økte, påregnelige og langsiktige økonomiske rammer for kollektivtrafikken
 - Å bidra til at det etableres finansieringsordninger som sikrer økt satsing på investeringer i kollektivtrafikken
 - Å bidra til et takstnivå som oppfordrer til bruk av kollektive transportløsninger, herunder 50 % studentmoderasjon på buss og tog

Vegnettet

Mål for 2012

God framkommelighet og sikkerhet på hele vegnettet (riks-, fylkes- og kommunale veger) slik at næringslivets og den enkeltes transportbehov kan løses på en trygg, effektiv og miljøvennlig måte.

Veivalg:

- Utbedre Rv 2 til fullverdig 4-felts motorvei på hele strekningen Kløfta-Kongsvinger
- E6 Gardermoen-Moelv utbygges til 4 felts motorveg. Strekningen Gardermoen-Kolomoen fullføres i perioden
- Planlegge å sikre oppstart av utbygging av 4-felt Rv 3/Rv 25 mellom Omangsvollen i Løten og Elverum i planperioden.
- Utbedre Rv 3 på strekningen mellom Elverum og Ulsberg i Sør-Trøndelag fylke til fullverdig stamvegbredde. Breddeutvidelse av Rv 3 i Østerdalen må komme i gang igjen.
- Utbedre Rv. 20 på strekningen Elverum - Kongsvinger som tilknytningsveg til Rv. 2 i Kongsvinger
- Forbedre fylkesvegnettet, herunder bruer; - prioritert i forhold til de veier som har størst trafikkbelastning og som har næringsmessig stor betydning
- Miljømessig og sikkerhetsmessig opprusting av fylkes- og riksveger som en integrert del av by- og tettstedsopprustning
- Oppfølging av mål og strategier i Trafikksikkerhetsplanen for Hedmark 2006-2009
- Tilrettelegge for økt bruk av sykkel i byer og tettsteder
- Etablere bedre samferdselsløsninger innad i Hedmark, særlig for persontransporten mellom Glåmdal og Hedmarken

Jernbane

Mål 2012

- **Øke jernbanens relative transportandel i Hedmark.**

Veivalg:

- Å sikre at infrastrukturen på Dovrebanen bygges ut med dobbeltspor på strekningen Eidsvoll-Lillehammer. I første omgang utbygges 2-3 krysningsspor mellom Minnesund og Hamar. Kjøretiden må søkes redusert.
- Arbeid med elektrifisering av Rørosbanen og Solørbanen må komme i gang i planperioden. Dette er spesielt viktig for å få økt godstransport på banestrekningene.
- Å bedre infrastrukturen på Kongsvingerbanen for bedre avvikling av både person- og godstransport.
- Å påvirke til generell modernisering og utbygging av banestrekninger hvor sikkerhet, framkommelighet, tilgjengelighet, komfort og redusert reisetid vektlegges.
- Å påskynde arbeidet med å sanere jernbaneoverganger på alle jernbanestrekningene i Hedmark slik at kjørehastigheten kan bedres.
- Å etablere timestogtrafikk mellom Kongsvinger og Oslo. Videreføre Grensetrafikktogene mellom Oslo og Stockholm og utvide tilbudet.
- Å videreutvikle Regionaltrafikken på Rørosbanen med særlig vektlegging på redusert kjøretid og bedre frekvens mellom Røros og Trondheim.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) er i dag en av de viktigste kildene til nyskaping, effektivisering og omstrukturering i næringsliv og offentlig virksomhet. IKT fungerer ofte som bidragsyter og gir grunnlag for innovasjon og nyskaping i andre næringer

Mål for 2012

- **Å tilrettelegge for høyhastighetskommunikasjon og tilby framtidsrettede og driftssikre tele- og datatjenester i hele fylket**

Veivalg:

- Motivere og legge til rette for at kommunene og næringslivet i Hedmark er aktive i arbeidet med å sikre utbygging og utvikling av høyhastighets telekommunikasjonsnett, inkludert mobilnettverk særlig i spredt bebygde strøk.
- Legge til rette for en samordnet planlegging av infrastrukturen slik at denne ses i forhold til utbyggingsløsninger, miljø og arealutnyttelse.

KULTUR

Kunst, kultur og verdiskaping

Hedmark skal kjennetegnes ved stor satsing på kunst og kultur som egenverdi og som en viktig drivkraft for verdiskaping.

I en tid preget av sterke endringer er det viktig å opprettholde mangfoldet i kulturlivet og stimulere til at lokalbefolkningens kultur og tradisjoner blir videreført. Egenverdien ligger i den gode opplevelsen ved enten å skape, delta, se på eller lytte. Kultur er tett knyttet til det identitetsskapende. Det sosiale samværet og det å forstå seg selv skaper forpliktelse i forhold til lokalsamfunnet. Det er viktig å sikre barn og unges muligheter for egenutvikling gjennom kunst- og kulturopplevelser.

Kunst og kultur er også grunnlaget for næringsutvikling og etablering av arbeidsplasser, direkte innenfor kunst- og kulturfeltet, eller indirekte innenfor flere bransjer hvor det er nære forbindelser mellom kunst/kultur og næringsvirksomhet. Muligheter for kunst- og kulturopplevelser skal gjøre det attraktivt å bo, flytte til og etablere næringsvirksomhet i fylket.

Det frivillige organisasjonsliv

Hedmark fylke skal ha et åpent, frivillig organisasjonsliv med aktive, livskraftige og mangfoldige organisasjoner, som fanger opp nye strømninger i samfunnet

Frivillige organisasjoner bidrar til samfunnets totale verdiskaping. Frivillige organisasjoner er også svært viktige arenaer for å skape kontakt mellom nordmenn og innvandrere.

Gjennom frivillig aktivitet bygges nettverk som bidrar til å danne Hedmarks sosial kapital. Organisert fritidsaktivitet har derfor en betydning utover hva den enkelte henter av fellesskapsverdier.

Fysisk aktivitet og friluftsliv har en viktig plass innenfor vårt samfunn og våre kulturtradisjoner. En av de største utfordringene er å legge til rette slik at terskelen for å drive fysisk aktivitet og friluftsliv, og få de gode opplevelsene blir så lav som mulig.

Et åpent Hedmark

Hedmark skal være et inkluderende fylke å bo i med stor trivsel, toleranse, medvirkning og utfoldelsesmuligheter

Kulturelt mangfold betyr blant annet å gi rom for kulturell og religiøs tilhørighet. Det skal legges til rette for at nasjonale minoriteter og innvandrerbefolkningens mange ressurser tas i bruk. Dette må skje

i gjensidig respekt og forståelse. Gjennom å øke andelen innbyggere med innvanderbakgrunn, tilføres mange viktig impulser. Dette vil forsterke Hedmarks internasjonale orientering og kontaktnett, og hedmarkingenes kulturelle kapital. Vårt flerkulturelle arbeid skal fokusere på kompetanseoppbygging, kunnskapsformidling, kvalifisering/integrasjon, holdningsdannelse og samhandling. I planperioden vil det være fokus på gjennomføring av samarbeidsavtalen mellom Sametinget og fylkeskommunene Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark slik at sørsamisk kultur, språk og samfunnsliv styrkes og synliggjøres. Frivillige organisasjoner har svært ulike kulturer. Samhandlende organisasjoner med felles møteplasser, som bibliotekene, styrker hverandre gjensidig gjennom bedre ressursutnyttning. Et rikt og mangfoldig idretts- og kulturliv vil bidra til identitet og arenabygging. Museene spiller også en viktig rolle når det gjelder å dokumentere og formidle det flerkulturelle aspektet i Hedmark. Museene vil også i framtida være viktige møteplasser for ulike kulturer og kulturytringer. Den statlige initierte museumsreformen har skapt faglig sterke museumsenheter. De nye konsoliderte enhetene skal fungere som sentrale samfunnsinstitusjoner, og skal arbeide for å spre kunnskap om og interesse for Hedmarks rike og særegne kulturtradisjon fram til vår egen tid.

Mål for 2012

Et rikt, inkluderende og mangfoldig kunst- og kulturliv som bidrar til identitet, toleranse, deltakelse, skaperevne og livssyn

Veivalg:

- Å gjøre Hedmark til et attraktivt sted for kunstnere å bo og arbeide
- Å gjøre kunst og kultur tilgjengelig for publikum, herunder å utrede ”kulturkort for studenter”
- Å ta del i og stimulere til forskning om kultur som regional utviklingskraft
- Å samarbeide med kommunene og andre offentlige myndigheter, som Den norske kirke, om å stimulere de frivillige organisasjonene
- Å integrere nye hedmarkinger gjennom holdningsskapende og kompetansehevende arbeid
- Å legge til rette og stimulere for utvikling og formidling av sør-samisk kultur, språk og samfunnsliv
- Å koordinere fellestiltak mellom de konsoliderte museumsenheterne
- Å stimulere til samarbeid med arkiv, bibliotek og museum for en enhetlig formidling av fylkets kulturelle og historiske egenart
- Å videreutvikle museene som viktige møteplasser for ulike kulturer og kulturytringer.
- Å videreutvikle bibliotekene som viktige læringsarenaer for innbyggernes behov for desentralisert læring, og integrere alle bibliotekene i nettverk som sikrer at lånebehov løses uavhengig av bosted

HELSE- OG TANNHELSETJENESTER

Helsetjenestene i Innlandet, både kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten må være utbygget slik at befolkningen kan få et forsvarlig tilbud av tjenester på de til enhver gjeldende fag og tjenesteområder. Sykehus Innlandet har gjennom sin strategiske plan 2009-2012 angitt en faglig ambisjon for behandling av pasienter på bakgrunn av den struktur- og investeringsplan som ble laget i ”Prosjekt 2020 – Struktur og Investeringer 2006-2020 for Sykehuset Innlandet HF”. Hovedmålet er skape bedre samhandling mellom nivåene og tilfredsstillende kravet om faglig forsvarlig behandling.

Sykehusene i Innlandet skal utvikles etter ”Innlandsmodellen”. Det innebærer å samle det som må samles og desentralisere det som kan desentraliseres. Dette vil kunne gi et kvalitativt godt helsetilbud i hele det store området som Sykehus Innlandet har ansvar for. Denne modellen bygger på at den største pasientgruppen har en behandlingsmessig fordel av å være i nærheten av bosted og i tett samhandling

med fastlege. For de områder som har behov for sentralisering er strategien å ha sykehus som utfyller hverandre og samtidig utvikle en sterkere samhandlingskultur på faglighet og gjensidig støtte.

Det legges videre opp til å utvikle en god og tillitsfull samhandling mellom Sykehus Innlandet og kommunehelsetjenesten både faglig, administrativt og politisk. Dette skall sikre at store pasientgrupper får god behandling og oppfølging nær bosted. Sykehus Innlandet må også videreutvikle sin samhandling med høy-spesialiserte miljøer i hovedstad-området som også ligger i Helse Sør-Øst.

Mål for 2012

Helsetjenester av god faglig kvalitet på alle forvaltningsnivå - og som er tilgjengelig for alle

Veivalg:

- Styrke tilbudene innenfor psykiatrisk helsevern og spesialisert rusbehandling
- Styrke tilbudene til den voksende andelen eldre, særlig de med sammensatte og mer komplekse lidelser
- Styrke tilbudet til den økende pasientgruppen som har en kreftdiagnose
- Styrke tilbudene til kronisk syke og pasienter med sammensatte lidelser, herunder en voksende pasientgruppe som har ulike livsstilssykdommer

Tannhelsetjenesten er fylkeskommunens ansvar. Denne skal gi befolkningen et godt og forsvarlig behandlingstilbud samt organisere og systematisere et grundig forebyggende arbeid. Tannhelsetjenestens hovedansvar ligger i:

Helsefremmende tiltak går ut på å bedre forholdene i samfunnet ved å øke forekomsten av de faktorer som gir god helse. Strategien omfatter alle mennesker, både friske og syke, både de med og de uten risiko for sykdom. Hovedpoenget er at det iverksettes tiltak uavhengig av sannsynlighet for skade eller sykdom.

Forebyggende tiltak skal forhindre at sykdom eller skade oppstår. Dette omfatter sykdoms-, skade- og problemforebyggende tiltak. Forebyggende tiltak baseres på kunnskap om mennesker med sykdommer, skader eller problemer. Kunnskapen benyttes for å avdekke risikofaktorer og iverksette tiltak for å hindre at andre får samme type sykdom, skade eller problem.

Tannbehandling som innebærer at brukeren har akseptabel tannhelse:

Mål for 2012

Tannhelsetjenester av god faglig kvalitet og som er tilgjengelig for alle.

Veivalg:

- Tannhelsetjenesten skal være pådriver og lagspiller i folkehelsearbeidet.
- Tannhelsestjenesten skal arbeide for et forpliktende tverrfaglig samarbeid med primærhelsetjenesten, skoler og utdanningsinstitusjoner for helse- og sosialpersonell. Samarbeidet forankres i ledelsen og videreutvikles gjennom folkehelseprogrammet i HFK.
- Arbeide for å redusere forskjell i tannhelse mellom sosiale lag i befolkningen
- En tilrettelagt brukermedvirkning som gir brukere av tannhelsetjenester reell innflytelse på egen tannhelse og behandling
- Åpenhet for medvirkning fra brukere, organisasjoner og folkevalgte for å sikre god utvikling og utforming av tannhelsetjenestetilbudet og at tjenester og tilbud møter brukernes behov

V. Politikk for regionalt samarbeid

ØSTLANDSSAMARBEIDET

Østlandssamarbeidet er en samarbeidsorganisasjon for de åtte fylkeskommunene på Østlandet: Akershus, Buskerud, Hedmark, Oppland, Oslo, Telemark, Vestfold og Østfold. Østlandssamarbeidets organisasjon består av to sentrale utvalg - kontaktutvalget og arbeidsutvalget. Videre er det etablert en tre faste nettverksgrupper innen internasjonalt arbeid, kompetanse og samferdsel. Samarbeidet ledes av kontaktutvalget, hvor hver fylkeskommune har tre medlemmer:

- fylkesordfører, fylkesrådsleder, byrådsleder
- opposisjonsleder i fylkesting og bystyre
- fylkesrådmann, fylkesdirektør, kommunaldirektør ved byrådsleders avdeling i Oslo

Østlandssamarbeidets innsats, som de senere år har endret seg har vært konsentrert om: 1) Samferdsel, 2) Opplæring, kompetanse og verdiskaping og 3) Internasjonalt samarbeid, med fokus på Europa. Fra september 2006 til september 2008 har Østlandssamarbeidet hatt ledelse og sekretariat for organisasjonen Baltic Sea States Subregional Co-operation (BSSSC). Felles handlingsprogram for regional utvikling på Østlandet har følgende hovedmål og strategi – og fylkestinget i Hedmark følger opp dette

1. Å videreutvikle Østlandet som en konkurransedyktig region i Europa
2. Å sikre en balansert og bærekraftig utvikling innen regionen gjennom utvikling av flerkjernestruktur. Dette vil minske presset på hovedstadsområdet (Oslo og Akershus) og styrke resten av regionen.

Utvikling av byregioner vil gi en mer balansert vekst på Østlandet. En bærekraftig utvikling av Østlandsregionen vil være avhengig av et positivt samspill mellom byene og deres omland - dette kalles flerkjernestruktur i byutviklingen, jf kap IV Senterstruktur og stedsutvikling. Det forutsetter at sentrale og lokale myndigheter samarbeider for å fremme utviklingen av sterke byregioner. Østlandet skal utvikle fire byregioner ved siden av Oslo: Mjøsregionen, Vestfold, Grenland og Nedre Glomma. Det er et mål at byregionene på sikt skal ha sterkere vekst enn Oslo.

Hedmark vil samarbeide med Oppland fylkeskommune, kommunene og statlige myndigheter i realisering av mål og strategier. For Hedmark vil også videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet med Sverige være viktig.

Utviklingen i Hedmark skal bygge på oppfølging av Østlandssamarbeidets fem satsingsområder

- By- og tettstedsutvikling.
- Kompetanseutvikling.
- Samferdsel.
- Infrastruktur for informasjons- og kommunikasjonsteknologi.
- Næringsutvikling

Det er også viktig at man konkretiserer arbeidet med et fokus rettet mot Oslo-regionen og Nordre Romerike, samt aksene Elverum – Raufoss.

INNLANDSSAMARBEIDET

Innlandets muligheter og utfordringer er sammenfallende på mange områder. Det er et mål å utvikle felles politikk for Innlandet.

En egenutviklet Innlandspolitik skal baseres på forpliktende partnerskap mellom fylkene og andre aktører. Innlandets arbeidsformer skal bygge på ”oppstrømsprinsippet”- det vil si en aktiv deltakelse fra lokalpolitisk hold.

Arbeidet skal ha fokus på nytenking, forenkling og modernisering og være preget av vilje til raushet og løsninger. En egenutviklet ”stor” Innlandspolitik skal preges av tydelighet i forhold til oppgaveløsning og prioriteringer. Innlandets strategier skal bygge på videreutvikling av muligheter, særlige kvaliteter og konkurransefortrinn.

Næringslivet opererer grenseuavhengig og ønsker forutsigbare og like rammebetingelser i hele Innlandsregionen. Innlandet skal være den ledende regionen på innovasjon, utvikling og partnerskap. Fokus skal settes på å skape arbeidsplasser gjennom næringsutvikling og nyskaping.

Arena Innlandet er den formell samarbeidsarena for Hedmark-/Opplandssamarbeidet og har ansvar for å følge opp prioriterte samarbeidsområder. Det er felles fylkesting inntil fire ganger årlig.

Mål for 2012

- Å videreutvikle Innlandet til en konkurransedyktig region internasjonalt og nasjonalt
- Å sikre en balansert og bærekraftig utvikling på Østlandet gjennom utvikling i Innlandet og Mjøsbyene
- Å bidra til en forsterket distriktpolitikk for å utvikle fjellregionene i Innlandet gjennom Fjellregionsamarbeidet

Utviklingen i Innlandet skal bygge på å utvikle en egen politisk plattform for Innlandet med utgangspunkt i følgende samarbeidsområder

- Økt integrasjon og samhandling gjennom bedret samferdsel og kommunikasjon herunder kollektivtransport
- Profilere og videreutvikle industrimiljøer innenfor lettmetall, tremekanisk- og næringsmiddelindustri som landets ledende på sitt område
- Prioritere virkemidler innen landbruk med tanke på innovasjon og nyskaping
- Få frem fyrårnbedrifter/miljøer innen bioenergi og bioteknologi
- Videreutvikle fjellpolitikk-samarbeidet
- Satse på kompetanse og læring i en helhetlig utviklet verdikjede -Innlandsuniversitetet
- Utvikle Innlandet til besøksregion nr. 1 med fokus på opplevelse og utfoldelse
- Kultur og oppvekst

FJELLREGIONSAMARBEIDET

Fjellregionsamarbeidet er et regionalpolitisk samarbeidsnettverk for kommuner, regionråd og fylkeskommuner i Sør-Norge hvor fjellområdene er en viktig del av ressursgrunnlaget og forutsetning for næringstilpasning, kultur og livsvilkår. Fem fylker er med i samarbeidet ; Hedmark Oppland, Telemark, Buskerud og Sogn og Fjordane. Svein Borkhus fra Hedmark har lederskap for samarbeidet i perioden 2008-2011.

Fjellregionsamarbeidet skal være medspiller i norsk regionalpolitikk og pådriver for å skape en ny fjellpolitikk i Norge. Det skal bygges allianser med relevante aktører og arbeides med utviklingsoppgaver som er viktige for fjellregionene.

Fjellregionsamarbeidets europeiske engasjement handler om å

- delta i utvikling av europeisk fjellpolitikk gjennom Euromontana.
- bygge nettverk med regioner og regionale organisasjoner i Europa.
- delta aktivt i debatten om det kommunale og regionale nivåets plass i framtidens Europa og fjellregionenes rolle i EU

- bidra til å styrke Europakompetansen i bred forstand i lokal og regional forvaltning og blant folkevalgte
- formidle erfaring og kunnskap om nasjonale og internasjonale tema gjennom årlige konferanser om fjellpolitikk
- profilere fjellregionsamarbeidet internasjonalt samt planlegge og gjennomføre European Mountain Convention 2010 som skal være på Lillehammer

Mål

Fjellbygdene har livskraftige og levende samfunn - som er attraktive og skaper identitet, bo-, utdannings- og etableringslyst og produserer varer, tjenester og fellesgoder

Utviklingen i Hedmark skal bygge på oppfølging av Fjellregionsamarbeidets fire satsingsområder:

- *Innovasjon, nærings- og kompetanseutvikling* i fjellregionene gjennom en aktiv, næringsrettet politikk som utnytter fjellbygdenes fortrinn og potensiale.
 - Forskning, utdanning og entreprenørskap
 - En reiselivspolitik som er koblet til lokal kultur- og naturbasert næringsutvikling.
- *Ny og differensiert politikk for det flerfunksjonelle fjell-landbruket* som legger til rette for både heltids- og deltidsbrukere. En helhetlig landbrukspolitikk som fester grep om hele fjellbrukets potensiale med hensyn til jord- og seterbruk, utmark - og fjellforvaltning, mat og mattradisjoner, samt rovviltpolitikk og hyttepolitikk
- *Det moderne livet i fjellregionene – vekst, velferd og bolyst.* Kommuneøkonomien er ”bunnbjelken” som sikrer velferdstilbud og tjenester og styrker kommunenes rolle som utviklingsaktør i lokalt/regionalt perspektiv. Herunder også en aktiv:
 - Tilflyttings- og bosettingspolitikk
 - Samferdsel - og infrastrukturpolitikk
- *Bruk og forvaltning av verneområder.* Fjellregionsamarbeidets mål er å aktivt påvirke miljøvernpolitikken i retning av større lokal og regional forvaltningsmyndighet. Med utgangspunkt i positive erfaringer fra disse forsøkene (Dovrefjellrådet) ønsker Fjellregionsamarbeidet en ny politikk:
 - Forvaltningsmyndigheten må være forankret i lokalt/regionalt folkevalgt nivå
 - Økte ressurser til forvaltningsplanlegging, tiltak og utvikling.
 - Forvaltningsmyndighet for verneområdet må få klare og tydelige føringer fra Regjering og Storting.

Utprøving av fjellpolitikk 2010

Med bakgrunn i ny stortingsmelding om distrikts- og regionalpolitikken og regjeringens politiske plattform i Soria-Moria-erklæringen har Fjellregionsamarbeidet fremmet forslag om utviklingsarbeid som setter sektorovergrepene perspektiv på framtid utfordringene i fjellbygdene.

Dette kan få form som:

- Et nytt ”Verdskapingsprogram for fjellbygdene 2009-2012”
- Ett ”Partnerskapsprogram for fjellpolitikk-satsing 2009-2012”
- ”En regional Natur- og Kulturpark-satsing i fjellbygdene 2009-2012”

SØR-TRØNDELAG - SAMARBEIDET

Fjellpolitikk.

Det regionale samarbeidet mellom Hedmark og Sør-Trøndelag på fylkesnivå er også aktualisert i en rekke konkrete sammenhenger som krever at politikk og forvaltning samordnes i kommende planperiode. Røros kommune er også med i regionrådet for Fjellregionen har på flere områder en viktig senterfunksjon i regionen. Sør-Trøndelag og Hedmark har store felles sammenhengende fjellområder. Deler av grenseområdene har nasjonalparkstatus og er viktige leveområde for villrein, mens østområdene utgjør beiteareal for sør-samisk reindrift. Fylkene berøres spesielt av statlige plankrav for villreins leveområde og forvaltningsplanlegging i tilknytning til EUs vannrammedirektiv.

Røros verdensarv og circumferensen

Grunnlaget for å starte arbeidet med en fylkesdelplan for verdensarven Røros og utvidelse av Circumferensen er nå lagt. En utvidelse av Røros verdensarv med buffersone vil berøre flere kommuner i Hedmark. Formålet er å sikre en helhetlig og likeartet forvaltning av verdensarvverdiene i de involverte kommunene. I tillegg ser en også mulighet for et nærmere samarbeid for å utvikle reiselivsbasert virksomhet rundt bergverkshistorien i regionen.

Sørsamisk språk, kultur og næring

Hedmark og Sør-Trøndelag har felles samarbeidsavtale med Sametinget og øvrige fylker i sørsamisk område om å styrke sørsamisk språk, kultur og samfunnsliv. Som følge av avtalen har fylkeskommunene felles eierskap i Aajege - samisk språk og kompetansesenter på Røros, og samarbeider videre om bokbusstjenester i sørsamisk område og felles områdestyre for Sør-Trøndelag og Hedmark reinbeiteområde.

Samferdsel

Samferdsel er et viktig samarbeidsområde i Fjellregionen. Bedre standard på RV3 ved breddeutvidelse er en felles sak hvor Hedmark og Sør-Trøndelag sammen bør utvikle felles strategier ovenfor sentrale myndigheter.

Kollektivtrafikken i regionen og forbindelsen Røros- Trondheim er vesentlig for utvikling i regionen. Dette gjelder både buss og bane. Innspill til Nasjonal Transportplan legger opp til at Rørosbanen prioriteres for elektrifisering. Økt fokus på Rørosbanen for å få et bedre tilbud med flere avganger er også et felles anliggende. Videre samarbeid om mulighetene for høyhastighetsbane Trondheim – Oslo gjennom Østerdalen, jf. Samferdselsdepartementets utredningsarbeid.

Røros flyplass er et viktig element i regionens samferdselstilbud, og rutetilbudet er av stor betydning for nærings- og reiseliv. Videreutvikling av infrastruktur og rutetilbud er felles anliggende for å skape utvikling i regionen. Utvikling av flyplassen følges opp på aktuelle samferdsels -politiske arenaer.

Mål for 2012

Et velfungerende grenseregionalt samarbeid som bidrar til en bærekraftig forvaltning av natur- og kulturressursene og styrker bosetting og et livskraftig næringsliv i regionen

Utviklingen i Hedmark skal bygge på oppfølging av følgende fire satsingsområder:

- Videre samarbeid om natur- og vassdragsforvaltning i regionen med tanke på å ivareta hensyn til ny næringsutvikling og biologisk mangfold.
- Videreføre arbeidet med Røros verdensarv gjennom en felles fylkesdelplan
- Å legge til rette for å ivareta sør-samisk språk, kultur og næring
- Felles innsats for å ivareta regionens behov for en effektiv og sikker kommunikasjon

GRENSEREGIONALT SAMARBEID MED SVERIGE

Hedmark fylke og Värmland og Dalarna Län har stor likhet i geografi og mange felles utfordringer. I Värmland har de utarbeidet "Regionalt utvecklingsprogram" som også har en tolkning av tidsånd og trender lik Fylkesplan for Hedmark – der intensjoner og målsettinger er mye de samme. Det grenseregionale perspektivet er viktig å fremheve for å understreke betydningen av samarbeid mellom Norge og Sverige i denne regionen.

Interreg er ett eget målområde i EU's regionalpolitikk og navnet på det nye programmet er "Mål 3 Europeisk Territorielt Samarbeid Sverige-Norge 2007 - 2013".

Delområdet for Indre Skandinavia inkluderer 83 kommuner fordelt over fire fylker, på norsk side og 41 kommuner fordelt over 3 Län på svensk side.

Interreg Sverige-Norge er et grenseoverskridende samarbeid som skal bidra til tilvekst i grenseregionene. Prosjekter som medfinansieres igjennom Interreg mottar både finansiering ifra EU sitt regionalfond, samt svenske og norske myndigheter.

Mål for 2012

- Å styrke økonomisk og sosial utvikling gjennom samhandling og samarbeid over landegrensene

- Å bidra til økonomisk vekst og attraktive livsmiljø og i grenseregionene med Värmland og Dalarna

Utviklingen i Hedmark skal bygge på oppfølging av følgende satsingsområder.

- Grenseregionalt samarbeid gjennom EU's terretorielle Interregprogram:
 - "Hjärta i Skandinavien" Levande landsbygd og Besøksnæring- Hedmark og Dalarna Län
 - Interregprosjektet "Økonomisk Tilvækst"
 - Forsterket samarbeid mellom Høyskolen i Hedmark og universitetet i Karlstad.
 - Tillväxtkorridoren mellom Oslo - Karlstad – Stockholm.- Videreføring i fase II. Prosjektet handler om å dra nytte av storbyveksten gjennom regionforstørring Utbedring av tog - og veiforbindelsen Oslo-Stockholm for å forsterke den regionale arbeidsmarkedsregionen.
- Grenseregionalt samarbeid om skogressursene og utvikling av fornybar energi
- Grenseregionalt samarbeid om forvaltning av biologisk mangfold og natur- og kulturturisme
- Grenseregionalt samarbeid om vassdragsforvaltning og EU's vanddirektiv.
- Grenseregionalt samarbeid om Ulykker og kriser gjennom Gränsråddingsrådet,
- Grense regionalt samarbeid om Europavei -E16 "vegforbindelsen Oslo – Gävle med hensyn til å øke grenseregionens attraktivitet og næringslivets muligheter
- Videreutvikle det grenseregionale ARKO-samarbeidet

VI. Politikk for regionene i Hedmark

GLÅMDALSREGIONEN

Visjon:

Glåmdalsregionen - en attraktiv region i vekst bygd på kompetanse, miljø og livskvalitet.

Hovedstrategi:

Samhandling gjennom langsiktig og forpliktende partnerskap slik at det er mulig å

- Synkronisere politikk.
- Synkronisere planer.
- Forene krefter og innsats – ressurser, kompetanse og handlinger for å skape synergieffekter.
- Samarbeid med næringslivet – både som premissgiver og ressurs.
- Et forpliktende samhandlingsprogram.

Viktige politikk- og satsingsområder i Glåmdalsregionen

Samferdsel

- Rv 2 ferdig bygget til Kongsvinger 2015 og punktvisse utbedringer av rv 20.
- Tog til fra/til Oslo – hver time under en time fra 2012, samt videreutvikling av Solørbanen som transportåre for gods tilknyttet Kongsvingerbanen og Rørosbanen.
- Begrepet Skandinavia-krysset innarbeidet i planene i norsk og svensk infrastruktur innen 2011.
- Miljøpark – Våler.

Kompetanse

- Grunnskolerresultater over landsgjennomsnitt.
- Resultater over landsgjennomsnitt for videregående utdanning.
- Fast og utvidet fag- og høyskoletilbud med dynamisk studieportefølje.
- Samarbeid næringsliv – skole.

Næringsutvikling

- NM i næringsutvikling – blant den beste halvdel av landets regioner.
- Utvikle Kongsvinger Kunnskapspark som et nav i regionens næringsutvikling i samarbeid med regionens næringshager – og som en integrert del i overordnet innovasjonsinfrastruktur.
- Etablere gode 1.linjer for næringsetablering i den enkelte kommune.
- Etablere Hedmark Kredittgarantiforening med hovedkontor i regionen.

Attraktivitet

- Samlet markedsføring av regionen ift reiseliv, etablering og tilflytting.
- Utvikle Fredsplassen Morokulien, Innlandsskjærgården, Festningen/Øvrebyen og Finnskogen som ikoner for identitet og attraksjon.
- Utvikle et regionalt kultursamarbeid for kulturbasert nærings- og bosettingsutvikling.
- Utvikling av Kongsvinger by som et moderne regionscenter for tilflytting og regional utvikling.

SØR-ØSTERDALSREGIONEN

Visjon:

Østerdalene – mangfold med muligheter

Hovedmål:

- Økt verdiskaping, næringsutvikling og vekst i folketallet i hele regionen
- Elverum som regionsenter skal styrke sin posisjon som by i Innlandet

Viktige politikkområder for Sør-Østerdalsregionen

Samferdsel;

- RV3 prioritert i Nasjonal Transportplan 2010 - 2019

- RV3 fra Elverum til Ulsberg.
- RV3 fra Omangsvollen til Elverum

- Overordna veisystem gjennom Elverum

- RV 25 fra Hamar til Trysil
- RV25 som stamveg til Trysil.

- Elektrifisering av og mer gods på Røros- og Solørbanen.

- Tilrettelegge for intercitytog Hamar - Elverum - Rena

Bioenergi

Prosjektet grønn utvikling i Sør-Østerdal setter fokus på næringsutvikling i regionen med fokus på skogressursene og arbeide for å bedre/endre rammebetingelsene mp økt lønnsomhet; regionen som grønn økonomisk sone.

Kompetanse

- Regionen har ambisjoner om å ha Norges beste 13-årige skoleløp
- Bygge opp under de tre høgskoleavdelingene i regionen og Trysilakademiet som sentrale kompetanseinstitusjoner i regionen også i forhold til utvikling av høgskolen i Innlandet og som viktige bedrifter i lokalsamfunnet.

Turisme

Det grønne triangel Trysil – Røros - Elverum.

Regionale ringvirkninger av Destinasjon Trysil og realisering av Sålen Trysil Airport.

Satsingsområder i planperioden 2009-2012:

- **Attraktivitet, omdømme og tilflytting.**
Regionen skal posisjonere seg som en attraktiv bo- og arbeidsregion.
Opprettholde regionens gode plassering i NHOs attraktivitetsbarometer.
- **Utnytte synergien av regionens store institusjoner - forsvaret, sykehuset og høgskolen.**
- **Jordbruksatsing med fokus på å**
 - videreutvikle jordbruksprodukter i regionen i tråd med nasjonale satsinger
 - opprettholde og bygge opp under sterk, lokal industri i regionen
 - støtte opp under de gårdbrukere som vil utvikling av egen drift og eiendom.

- **Moderne naturforvaltning med fokus på verdiskaping**
 - større lokal råderett over naturressursene – lokal verdiskaping av nasjonale verneområder. - -
 - Tettere samhandling for å utvikle primærnæringene, turisme og moderne naturforvaltning.

- **Leverandørutvikling.**
 - Utvikle regionens muligheter i arbeidet med anskaffelser i utbyggings- og utviklingsprosjekter både i offentlig regi og reiselivet.
 - Fokus på kommunenes rolle som tilretteleggere for næringsutvikling; innovasjon, entreprenørskap og gründerkultur.
 - Reiselivsinkubator i Trysil.

- **ERNU - ElverumRegionens Næringsutvikling**

Kommunene Åmot, Elverum og Våler har blitt enige om en felles næringsstrategi og et næringsssamarbeid for den regionen som utgjøres av disse tre kommunene. I fellesskap har de tre kommunene etablert ElverumRegionens Næringsutvikling AS [ERNU AS] som aktørens felles verktøy i arbeidet med realisering av næringsutviklingsamarbeidet. De næringsmessige satsningsområdene er reiseliv, kompetansebasert tjenesteyting og nyskaping i ressursbaserte næringer, med profilering, innovasjon og kompetanse/samhandling som understøttende strategier. Det fokuseres på utvikling av samarbeid og prosjekter i grensesnittet mellom privat næringsliv, offentlige virksomheter, kommunene og høgskole-/kompetansemiljøer (Trippel Helix), eksempelvis prosjektet samfunnsikkerhet.

HAMARREGIONEN

Visjon

Hamarregionen skal være det mest attraktive bo-området i Innlandet

Hovedmål:

Samfunnsutviklingen i Hedmark og Hamarregionen skal være slik at det oppleves som attraktivt å etablere seg i regionen, samtidig som de fastboende ønsker fortsatt å leve og bo i regionen. Folk skal kunne bo og virke der de selv ønsker, og de skal aller helst ønske å bo i Hamarregionen.

Viktige politikk- og satsingsområder i Hamar-regionen

Kompetanse

Det er viktig med et godt samarbeid mellom kommunene og Fylkeskommunen for å ivareta et sammenhengende 13årig skoleløp.

Det å etablere et universitetsmiljø i Innlandet vil være en av de viktigste faktorene for å videreutvikle det potensialet som ligger i denne regionen. Dette må kombineres med utvikling av institusjoner og arbeidsplasser som kan tiltrekke og nyttiggjøre seg kompetanse.

- Innlandsuniversitetet
- Regionalt næringslivs kompetansebehov
- Entreprenørskap blant unge i Hamarregionen
- Integrasjon og synliggjøring av innvandrere som entreprenører og som en ressurs for næringslivet i regionen.

Næringsutvikling

Forholdet mellom næringsutvikling, miljø, areal og transportutfordringer vil være sentrale utfordringer i perioden vi går inn i.

- Videreføre samarbeidet mellom HrU og Ringsakers næringsavdeling knyttet til regional næringsutvikling.
- Miljøteknologi og energiløsninger
- Internasjonalisering

Infrastruktur

I denne sammenheng knytter vi infrastruktur til de to viktigste oppgavene regionen må bidra til å realisere de nærmeste årene. Dette dreier seg om spesialisthelsetjenesten/ Sykehusutbygging og veg/jernbaneutbygging.

- Sykehus
- Jernbane/Veg
- Kollektivtilbud i regionen

Profilering

Gjennom profileringsarbeidet skal Hamarregionen synliggjøres og markedsføres både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Bidra til kultur og kulturbygging gjennom å støtte arbeidet for en regional storstue (regionalt kulturhus).

- Ambassadørprosjektet videreføres av HRU
- Arbeid mot interne og eksterne opinionsdannere/beslutningstakere
- Interreg – prosjekt knyttet til profileringsarbeid/markedsføring i samarbeid med en eller flere relevante regioner i Europa.
- Felles profilering av kultur, aktiviteter og arrangement i regionen.

FJELLREGIONEN

Fjellregionen forvalter enorme naturressurser. Regionrådet vil ha lokal forvaltning av disse områdene, og arbeide for næringsutvikling med utgangspunkt i natur- og kulturressursene. For å få økt bosetting, utvikling og vekst er det viktig å ha en basis med trygg kommuneøkonomi, gode velferdstjenester, velfungerende infrastruktur, gode utdanningstilbud og et framtidrettet næringsliv – inkludert en fortsatt sterk landbruksnæring.

Visjon

- 25.000 innbyggere i 2020.

Hovedmål:

- Folketallet i Fjellregionen øker.
- Fjellregionen byr på det moderne og gode liv

Viktige politikkområder i Fjellregionen:

Næringsutvikling

Regionen skal ha et næringsliv som preges av nytenking, kreativitet og satsingsvilje med basis i regionens unike natur- og kulturressurser.

Tilflytting

Fjellregionen er kjent som en attraktiv bo- og oppvekstregion der tilflyttere ønskes velkommen av hele befolkningen.

Kompetanseutvikling

Innbyggerne er regionens viktigste ressurs – vi vil bevare og utvikle kompetansen i Fjellregionens befolkning, blant annet gjennom et bredt desentralisert høgskoletilbud.

Kultur

Et kulturliv som er grunnlaget for det gode liv, og som gir påfyll og inspirasjon til et aktivt nærings- og arbeidsliv.

Infrastruktur

Næringsliv og innbyggere skal ha tilgang til infrastruktur av så høy kvalitet at avstandsurempene for Fjellregionen minimaliseres.

Satsingsområder i planperioden 2009-2012:

Fjellpolitikk

Regionrådet for Fjellregionen ønsker at det utformes en aktiv og bred Fjellpolitikk som grunnlag for vekst og utvikling i fjellregionene i Norge i framtida.

Det er viktig med nye, målrettede og gode virkemidler og tiltak:

- Investeringsfond for fjellregionene
- Lokal forvaltning av virkemidler
- Fritak for mva på strøm
- Ny SkatteFunn-ordning
- Rekrutteringstiltak innen primærhelsetjenesten
- Finansiering av fellesgoder i reiselivet
- Økt tilskudd til seterdrift
- Verdiskapningsprogram for næringsutvikling i verneområder og randsoner

Interregionalt samarbeid

Regionrådet for Fjellregionen ønsker å delta i internasjonalt samarbeid gjennom Euromontana-samarbeidet og Interreg-satsninger.

Ved planperiodens start pågår to Interreg-prosjekter i samarbeid med Länsstyrelsen i Dalarna:

- Hjertet i Skandinavia - Kultur- og naturbasert besøksnæring
- Hjertet i Skandinavia - Levende landsbygd

Miljø og energi

Fjellregionen skal være i front når det gjelder å ta klimautfordringene på alvor, slik at vi senere kan høste miljøgevinster og profilere oss som en grønn og ren region.

Kommunene utarbeider energi og klimaplan. Deretter vil vi også lage regionale strategier for å nå målet om reduksjon av klimagassutslipp og å bli selvforsynt på miljøvennlig energi, noe som også skal gi positive bidrag til næringsutvikling i regionen..

VII. Retningslinjer for regionalt og kommunalt plan- og utviklingsarbeid

Regional og kommunal planlegging og utvikling følge opp nasjonal og internasjonal politikk og retningslinjer.

Formålet med retningslinjer knyttet til Fylkesplan for Hedmark 2009-2012 er å integrere og tilpasse dette til regionale og lokale forhold.

Målet med retningslinjer er at kommunal og regional planlegging/utvikling skal bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner. Planlegging skal fremme balanse mellom økologiske, økonomiske, sosiale og kulturelle mål og verdier, og skal vareta framtidige generasjoners behov og valgmuligheter.

Retningslinjene er forankret i plan- og bygningsloven 19-1 som sier: "I planen fastlegges retningslinjer for bruken av arealer og naturressurser i fylket når det gjelder spørsmål som får vesentlige virkninger utover grensene for en kommune, eller som den enkelte kommune ikke kan løse innenfor sitt område og som må ses i sammenheng for flere kommuner i fylket

Retningslinjene ble utarbeidet i forbindelse med forrige fylkesplanprosess og er godkjent administrativt av miljøverndepartementet etter samme prosedyre som en fylkesdelplan. Disse er ikke revidert i denne rulleringen, men prolangeres slik at de fortsatt er gjeldende.

Vedlegg.

Om den nye planloven og arbeidet med regional planstrategi

Regjeringen la 15.02.08 fram forslag om ny plandel av plan- og bygningsloven Ot.prp. nr 32 Lov om planlegging og byggesaksbehandling. Det legges opp til at loven kan tre i kraft fra 1. juli 2009. Fylkestinget ser på fornyelse av planloven som et viktig verktøy for regional utvikling. Det er i ny lov satt fokus på at

-folkevalgte organer forsterker sin mulighet til å styre viktige utviklingstrekk i lokalsamfunnet og storsamfunnet. En særlig oppgave er å verne viktige miljøverdier ut fra langsiktige hensyn i et samfunn med fortsatt økonomisk vekst.

-åpne prosesser og god medvirkning styrker lokaldemokratiet og sikrer at avveining av ulike hensyn skjer i åpenhet og offentlighet. God offentlig planlegging er viktig for å ivareta interesser som ellers står svakt. Lokaldemokratiske prosesser skal sikre at alle innbyggerne kan delta i planleggingen. Det legges til rette for at lokaldemokratiet i større grad skal styres og utvikles gjennom planprosesser og i mindre grad gjennom dispensasjoner.

-alle gis mulighet for å bli hørt ved utarbeiding av planer. De første kapitlene i plandelen handler om fordelingen av oppgaver og ansvar mellom myndigheter, om plantyper og om hvordan de som blir berørt kan delta når det lages planer. Deretter gis det nærmere bestemmelser om hva de forskjellige planene kan inneholde, hvilke virkninger de har og hvordan de skal behandles. Ny systematikk gjør det lettere å framstille og behandle planer i digital form. På denne måten vil man spare tid og ressurser. Kommunene blir nå pålagt å ha et planregister. Dette gjør planene lettere tilgjengelig for de som trenger opplysninger om hvilken plan som gjelder for et område.

-planleggingen setter økt fokus på miljøet og framtida og en geografisk differensiert strandsonepolitikk som sikrer miljø- og friluftsområder. Klima og transport er viktige tema. Jordverninteressene skal styrkes og sist men ikke minst skal det være økt fokus på tilgjengelighet for alle.

Fylkestinget som regional myndighet blir ansvarlig for å utarbeide en **regional planstrategi** minst en gang i valgperioden og senest innen ett år innen fylkestingets konstituering. Regional planstrategi skal utarbeides av fylkekommunen i samarbeid med kommunene og statlige myndigheter. Planstrategien skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere langsiktige utviklingsmuligheter og ta stilling til hvilke spørsmål som skal tas opp gjennom videre regional planlegging i 4-års perioden. Den skal også beskrive de viktigste planoppgavene regionen skal arbeide med i den kommende perioden, hvilke planformer som skal benyttes og opplegget for medvirkning i planarbeidet.

Regional planstrategi vedtas av regional planmyndighet og legges deretter fram for Kongen til godkjenning. Statlige og regionale organer og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for det videre planarbeidet i regionen. Fylkestinget skal utarbeide **regionale planer** for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien. Til regional plan skal det utarbeides et handlingsprogram for gjennomføring av planen. Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet og rulleres årlig.

Den nye planloven har også en ny bestemmelse i § 8-5 **om regional planbestemmelse** Regional planmyndighet kan fastsette regional planbestemmelse knyttet til retningslinjer for arealbruk i en regional plan som skal ivareta nasjonale eller regionale hensyn og interesser. Bestemmelsen kan fastsette at det for et tidsrom av inntil ti år nedlegges forbud mot at det blir iverksatt særskilt angitte bygge- eller anleggstiltak uten samtykke innenfor nærmere avgrensede geografiske områder, eller bestemme at slike tiltak uten slikt samtykke bare kan iverksettes i samsvar med godkjent arealplan etter denne lov. Regional planmyndighet kan, etter samråd med fylkesmannen og berørte kommuner, forlenge forbudet med fem år av gangen

Fylkestinget i Hedmark mener den nye planloven vil bidra til å fornye og styrke den regional planleggingen. Fylkestingets ambisjon er å følge opp nasjonale mål og nasjonal politikk i regional planlegging. Fylkestinget har valgt å prioritere revisjon av Fylkesplan for Hedmark 2009-2012 (20) av hensyn til å ha et oppdatert styringsdokument for perioden 2009-2012. Fylkestinget ønsker imidlertid å starte forarbeid med regional planstrategi høsthalvåret 2009 når ny planlov er iverksatt.